

Tramping v českých zemích v letech 1918 až 1989: subkultura v interakci se státem a společností

Jan Randák

Už více jak rok a půl je na Ústavu českých dějin (dále ÚČD) pražské Filozofické fakulty Univerzity Karlovy řešen grant *Tramping v českých zemích v letech 1918 až 1989: subkultura v interakci se státem a společností*. Tříletý výzkumný projekt byl podpořen Grantovou agenturou České republiky a ukončen by měl být odbornou (kolektivní) monografií určenou nejen vědecké obci, ale i poučeným laikům. Úkol odborně zpracovat problematiku tohoto českého a československého fenoménu na sebe vzala badatelská skupina čtyř historiků a jednoho etnologa. Historiky zastupuje Jan Krško (ÚČD a Státní okresní archiv Rakovník), Jan Mareš (doktorand ÚČD), Jan Randák (ÚČD) a Jan Špringl (ÚČD a Památník Tereziín). Etnologickou perspektivu přináší do výzkumu Jan Pohunek (ÚČD a Národní muzeum, Praha).

Cílem projektu se stalo zodpovězení obecnější otázky, jakou roli hrálo trampské hnutí v československé společnosti v průběhu let 1918–1989. Na příkladu československého trampingu chce socio-kulturně koncipované historické bádání zároveň přispět k obecnému porozumění otázek spojených se vznikem, vývojem a funkcemi moderních subkultur, pokud tedy bude tramping za subkulturu považován. Primární tázání by mělo být průběžně konkretizováno dílčími a jen zdánlivě banálními otázkami, např. jak vlastně definovat tramping? Existoval pouze jeden tramping, tj. byl na začátku stejný jako na konci sledovaného období? Jaké role plnil tramping v rámci československé společnosti z hlediska trampů samotných (umožnění alternativní identity a prostředek vymezování se vůči většině? Byl v průběhu doby formou protestu a/nebo úniku?) i společenských či politických struktur (negativní vymezování se vůči trampingu jako prostředek definování *řádného* životního stylu, např. morálky a hodnot? Stal se inspirací pro populární kulturu, životní styl, trávení volného času, vytváření hodnotových hierarchií, vztah k přírodě? Tramping jako objekt politických snah a diskuzí, politizace trampingu?).

Důležitým bodem výzkumu je rovněž úvaha o tom, zda tramping představuje neideologickou aktivitu, jež mohla být následně politizována, nebo jsou již z principu *vymezování se* v jeho „genetické informaci“ ideologické motivy a tramping sám nemůže být neideologický, byť se doboví aktéři v průběhu celé sledované doby mnohdy hlásili právě k apolitičnosti trampování (ale státní orgány jim to nemusely vůbec věřit, jak třeba dokazují hlasy reprezentantů bezpečnostního aparátu státně-socialistické diktatury). Zkoumány by měly být rovněž diskursivní i nediskursivní nástroje slou-

žící k vytváření subkulturní identity v průběhu jejích dějin. Ostatně, jak přiléhavě je v kontextu historického vývoje trampingu označení *subkultura* a do jaké míry byl tramping *hnutím* (nejen) mládeže?

Představené pojetí projektu překračuje svým tázáním dosavadní syntetizující tvorbu o dějinách trampování, jak ji ponejvíce reprezentují *Tramprské zkazky* (1933) a hlavně *Dějiny trampingu* (1940, 1990) z pera Boba Hurikána i odborně koncipovaný text Marka Waice a Jiřího Kössla *Český tramping 1918–1945* (1992). Od svého vzniku představoval tramping dynamické a vnitřně diferencované prostředí, jehož vývoj vypovídá nejen o něm samotném, ale představuje rovněž průhled do společensko-politického vývoje a proměn moderní české a československé společnosti sledovaného období. Objektem výzkumu tedy není pouze tramprská komunita se svými hodnotami, zvyky a rituály, odtržená od okolní skutečnosti. Tramprská komunita je v širší perspektivě mnohem spíše prostředkem vypovídání o strukturálním československém vývoji.

Dílní výsledky výzkumu prezentovali členové týmu na několika konferencích, kromě jiného na konferenci *Subkultura trampingu ve světle vědeckého výzkumu*, která se konala v Lánech na konci dubna 2017 a ohlasy a komentáře přítomného tramprského publika ukázaly, jak odlišné mohou být odborné a aktérské perspektivy pohledu na trampingu. Obdobně řešitelé projektu připravili několik textových výstupů týkajících se povětšinou zatím problematiky prvorepublikového trampování či okolností, za nichž trampingu vznikala a jež mu dávaly konkrétní tvář. V průběhu léta a podzimu 2017 pracovali autoři na přípravě popularizační publikace o prvorepublikovém trampingu, která by měla vyjít v nakladatelství Academia v rámci edice „První republika“.